

Onderzoeksgegevens van 5.000 ouderen beschikbaar

LASA verzamelt, analyseert, deelt en koppelt verouderingsdata

Volgens het CBS telt ons land over vier jaar zeven miljoen vijftigplussers. Dat is de helft van de volwassen Nederlandse bevolking. De data van LASA beslaan gegevens van meer dan 5.000 ouderen, ook beschikbaar voor andere onderzoekers. Heidi Berkhout

LASA staat voor Longitudinal Aging Study Amsterdam. LASA vertegenwoordigt rijke gegevens van een cohort-sequentieel, multidisciplinair langlopend onderzoek naar veroudering. De dataset beslaat gegevens over het sociaal, emotioneel, cognitief en fysiek functioneren van meer dan 5.000 ouderen in longitudinaal perspectief. De data geeft inzicht in vragen als: 'hoe zit het met de participatie-samenleving, doen ouderen meer of minder aan vrijwilligerswerk dan 20 jaar geleden?', 'we zijn bezorgd over obesitas, maar hoeveel ouderen zijn ondervoed?' en 'markeren geheugenklachten het begin van dementie?'. In 2014 werd de dataset nog genomineerd voor de Nederlandse Dataprijs humaniora en sociale wetenschappen.

Data uit zes landen

Data van LASA wordt onder andere gebruikt in het European Project on OsteoArthritis (EPOSA; eposa.org). Erik Timmermans, onderzoeker in opleiding bij LASA, vertelt: "Het EPOSA-onderzoek richt zich op de determi-

Oud zijn is hip! credits Hein de Kort

nanten en persoonlijke en sociaal-maatschappelijke consequenties van artrose voor ouderen in Europa. Het EPOSA-onderzoek is een observationele studie waarin data over oude

ren (65-85 jaar) van cohortstudies uit zes Europese landen (Nederland, Duitsland, Italië, Spanje, Zweden en het Verenigd Koninkrijk) zijn samengebracht."

Koppeling van data

De koppeling van data van verschillende cohortstudies over de gezondheid en het functioneren van ouderen in de algemene populatie met data over omgevingskenmerken levert waardevolle kennis en mogelijkheden op voor onderzoekers, beleidsmakers, stadspanners en verzorgers. Erik vervolgt: "Zo zijn binnen het EPOSA-project ook secundaire data verzameld om onderzoek te doen naar de invloed van de leefomgeving op ouderen met artrose. Er is bijvoorbeeld onderzoek gedaan naar de invloed van het weer op gewrichtspijn van ouderen met artrose. Hiervoor zijn gegevens van lokale weerstations over temperatuur, neerslag, luchtdruk, luchtvochtigheid en windsnelheid per dag gekoppeld aan de gegevens van zogenoemde pijnkalenders uit het onderzoek. Daarnaast wordt binnen EPOSA een studie uitgevoerd naar de invloed van objectieve buurtkenmerken op de fysieke activiteit van ouderen met artrose. Voor dit onderzoek wordt geodata van het Geoplaza-platform (Geoplaza-platform, Vrije Universiteit, Amsterdam) gekoppeld aan accelerometrie-data van ouderen met en zonder artrose."

Gebruik maken van LASA-data

Een overzicht van beschikbare data staat op de LASA-website. Hier staan ook formulieren om deze data aan te vragen. Daarnaast is een selectie van LASA-data beschikbaar in het digitale archief van DANS.

Voor vragen over de LASA-data kan contact worden opgenomen met de onderzoekers via lasa@vumc.nl.

lasa-vu.nl

Historisch letterkundige en 'digitale fellow' Els Stronks:

'Werken met tools een hele kunst'

Historisch letterkundige Els Stronks ging in de KB op zoek naar de Nederlandse jeugd in gedigitaliseerde vroegmoderne teksten.

Steven Claeysens

"Rond 1630 schreef Jacob Cats 'kinderen zijn hinderen'. Teksten als deze hebben het ideaal van ouderlijke controle en het schrikbeeld van ontsporende jeugd in het collectieve geheugen van Nederlanders geprent." Aan het woord is Els Stronks, de tweede 'digitale fellow' van de Koninklijke Bibliotheek (KB) en het Netherlands Institute for Advanced Studies in the Humanities and Social Sciences (NIAS). "Tijdens het fellowship vroeg ik me af of we met digitale middelen een andere dynamiek tussen jong en oud in historische teksten kunnen blootleggen en daarmee ook het jeugdige elan in het 16e-, 17e- en 18e-eeuwse Nederland kunnen belichten. Wat

dachten jongeren zélf te kunnen? En zagen ouderen de jeugd wel uitsluitend als een leeftijdsgroep die geleid, gebogen of zelfs geknot moest worden?"

Data, metadata en tools

"Ik heb geprobeerd alle Nederlandstalige vroegmoderne teksten die al gedigitaliseerd zijn, en alle beschikbare bibliografische en biografische metadata, te gebruiken. Veel van die data en metadata worden momenteel door Delpher en Nederlab samengevoegd, en dat helpt enorm. Ook qua tools maakte ik gebruik van wat er beschikbaar is: van de stilistische analysetool Stylo tot meer inhoudelijk gerichte topic modelers als Mallet, sentimentmeters als LIWC en concordantiemakers als AntConc."

Kinderen een probleem

"Mijn eerste bevindingen zijn dat in onderzoek naar denkbeelden over

Els Stronks: "Kunnen we met digitale middelen een andere dynamiek in historische teksten blootleggen en daarmee ook situaties anders belichten?"

foto Jos Uljee, KB

de jeugd in vroegmoderne teksten – net zoals dat nu gebeurt in media als het over de moderne jeugd gaat –

sterk gefocust wordt op kinderen als een probleem. Maar er werden – zeker door jonge auteurs zelf – ook veel positievere gedachten over de jeugd geformuleerd."

Kloof vragen en tools

"Het onderzoek heeft me ook geleerd dat de beschikbare tools hele grove overzichten opleveren van kenmerken van een tekst die een computer kan tellen, maar dat het nog een hele kunst is om onze complexe vragen om te vormen tot deelvragen die aanhaken bij die specifieke tekstkenmerken. Als het goed is, is de KB straks een Ngram-viewer voor de teksten in de Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse Letteren (DBNL) en een RDF-graph voor de Short-Title Catalogue, Netherlands (STCN) rijker: twee tools waar ook andere onderzoekers veel mee kunnen."

tinyurl.com/elsstronks

KNAW faciliteert discussie Visie Wetenschap kabinet

Eind 2014 bood de KNAW met de website podium.knaw.nl onderzoekers een online podium voor discussie over de wetenschapsvisie van het kabinet. Per thema uit de Wetenschapsvisie 2025 werden onderzoekers uitgenodigd hun mening te formuleren en te reageren op de meningen van anderen. Het KNAW-podium was actief van 25 november tot en met 31 december 2014. Reageren kan niet meer, nalezen van de reacties wel. De top drie van meest besproken onderwerpen: de Nationale Wetenschapsagenda, open access en de aangekondigde herinrichting van NWO. De vervolgstap is dat de KNAW de reacties betreft bij de discussie over de Wetenschapsvisie 2025 in de Tweede Kamer en met het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Blijf op de hoogte van de Wetenschapsvisie 2025 via de website van de KNAW. (HB)

knaw.nl